

„PŘEZBROJENÍ“ VE STŘEDISKU VĚDECKÝCH INFORMACÍ FYZIOLOGICKÉHO ÚSTAVU AV ČR

Zuzana Lisková, Fyziologický ústav AV ČR

Na úvod můj oblíbený citát, použitý již kdesi ing. Karenem: ... „Bude-li Blanické vojsko chtít být Čechům v budoucnu co platné, musí nutně přezbrojit!“
Jára Cimrman, Blaník

Středisko vědeckých informací Fyziologického ústavu AV ČR (dále SVI) je informační základnou celého komplexu biologických ústavů AV ČR soustředěných v areálu v Praze 4 – Krči (Fyziologický ústav, Mikrobiologický ústav, Ústav molekulární genetiky, Ústav experimentální medicíny). SVI poskytuje informační služby nejen vědeckým pracovníkům zmíněných pracovišť, ale je otevřeno i širokému okruhu dalších uživatelů (studenti, pracovníci jiných organizací, veřejnost). Vedle klasických knihovnických služeb poskytuje SVI v současné době služby založené na moderních informačních technologiích. Kromě tištěných zdrojů zpřístupňuje uživatelům odborné databáze, zprostředkovává on-line přístup k časopisům a dalším informacím na Internetu. Vzhledem k širokému vědeckému záběru uvedených ústavů a nutnosti zabezpečit informace všem pracovištím je nabídka odborných časopisů poměrně rozsáhlá.

SVI zajišťuje rozsáhlou meziknihovní výpůjční službu a mezinárodní meziknihovní výpůjční službu, rešerše, konzultace a školení z oblasti elektronických informačních zdrojů. Součástí SVI je reprografické oddělení zahrnující kopírovací a fotografické služby. Fond tvoří kolem 80 000 svazků knih a časopisů převážně v anglickém a českém jazyce hlavně z oblasti biomedicíny a souvisejících oborů. Rozsahem svého tištěného fondu se řadí k větším knihovnám vědeckých ústavů AV ČR.

V posledních letech je kladen největší důraz na směřování knihovny k praktickému naplnění pojmu „SVI – přehledné virtuální informační centrum“ a zároveň příjemné místo a klidné studijní a informační zázemí pro vědecké pracovníky, studenty i návštěvníky z řad odborné veřejnosti. Cílem „přezbrojení“ byl a je spokojený, v oblasti EIZ příliš netápající virtuální „zákazník“, který knihovnu navštíví v případě, kdy sám neví kudy kam, ale zároveň ví, že se může spolehnout na kvalifikovaný personál knihovny. Knihovna se také stala klidným místem k posezení mimo laboratoř.

K dalším aktivitám SVI patří shromažďování a zpracování publikační činnosti vědeckých pracovníků Fyziologického ústavu a řešení projektů MŠMT – v minulých letech v rámci programu LI, v současnosti IN.

SVI v plném rozsahu zajišťuje nákup veškeré odborné knižní a časopisecké literatury pořizované jak z vlastního rozpočtu, tak z grantových prostředků vědeckých pracovníků. Zajišťuje si kompletní správu elektronických zdrojů včetně administrátorských zásahů, vytváří a spravuje své webovské stránky, pořádá konzultace a v rámci vědeckých seminářů ústavů pravidelně informuje o dostupných zdrojích a základech práce v nich.

SVI má v oblasti svých služeb samozřejmě své meze, kterou jsou však dány už samotnou základní koncepcí – knihovna původně určená poměrně úzkému okruhu zaměstnanců ústavů, personálně minimalizovaná. Přesto se nám – doufejme – daří odvádět dobrou práci a v oblasti oborů biomedicinských a souvisejících jsme schopni nabídnout své zdroje a služby i širokému okruhu zájemců z řad české vědecké obce.

Následující text je věnován nejen změnám, kterými SVI prošlo, tedy „přezbrojení“, ale i současnému stavu z pohledu praktických metod, které používáme a které – alespoň v našich podmínkách – vedly a vedou k určité souhře: co je knihovna našeho typu schopná nabídnout a co naopak naši „zákazníci“ potřebují, skutečně využívají a oceňují. Neustálé „přezbrojování“ je a bude nutné nadále – abychom jim byli stále platní

Prostory a provoz

V současné době má SVI k dispozici ucelené a propojené prostory v hlavní budově areálu Krč, které jsou v zásadě rozděleny na část pro návštěvníky volně dostupnou a část omezeně dostupnou (kanceláře, dva velké sklady). Převážná většina fondu je přístupná ve volném výběru, návštěvníci mají k dispozici pohodlnou klasicovou studovnu (kde je umístěna i příruční knihovna) a oddělenou počítačovou studovnu (počítače s připojením na Internet, skener, možnost tisku). Mezi studovnami je umístěn výpůjční a informační pult, kde se vyřizují běžné požadavky (výpůjčky atd.), ale zejména požadavky na vyhledání informací všeho druhu prostřednictvím Internetu. Časově náročnější nebo komplikovanější požadavky jsou postoupeny do „zázemi“ SVI, uživatelé ale mohou pracovníky knihovny samozřejmě kontaktovat telefonicky nebo e-mailem.

Uživatelé mají k dispozici několik kopírek, pro návštěvníky z řad veřejnosti je k dispozici pracovnice reprografického oddělení, která požadované kopie ihned zhotoví. Technické vybavení (počítač, kopírky atd.) určené pro návštěvníky i personál SVI je na velmi dobré úrovni. Daří se rovněž modernizace ostatního vybavení – nové regály (včetně pojízdných ve skladu), nové vybavení klasicové studovny, postupná rekonstrukce elektroinstalace apod..

Otevírací doba 8 – 17 hodin je v současnosti více než dostačující – již vzhledem k faktu, že většina elektronických zdrojů a informací je dostupná prostřednictvím počítačové sítě areálu (všechna vědecká oddělení jsou vybavena počítači) a fyzických návštěvníků tak spíše ubývá.

Personální zabezpečení

V SVI v současné době pracuje 5 pracovníků na plný úvazek, 5 na poloviční úvazek (zkrácené úvazky se týkají převážně pracovníků reprografického oddělení SVI), z tohoto počtu mají 4 pracovníci VŠ vzdělání, ostatní SŠ.

Všechny pracovníce musely v poměrně krátké době v souvislosti s automatizací SVI zcela změnit styl práce (v některých případech i zvládnout práci s počítačem od počátku), což se neobešlo bez problémů. Všem se však podařilo naučit vše potřebné, získat řadu zkušeností a přejít na rutinní práci. Nutností je v malém kolektivu vzájemná zastupitelnost pracovníků (nemoci, dovolené). Prakticky každá pracovníce je v případě potřeby schopná zvládnout kteroukoliv činnost nebo podat (opatřit) jakoukoliv informaci.

V průběhu posledních let se zásadně změnil postoj našich uživatelů vůči práci a funkci SVI – nynější dobré jméno SVI mezi vědeckými pracovníky je výsledkem nejen rozsáhlé nabídky informačních zdrojů a služeb, ale i ochoty vyjít uživatelům vždy vstříc, co nejrychleji opatřit žádanou informaci, snaze zjednodušit jejich samostatnou orientaci a práci v elektronických zdrojích atd. Daří se nám, že vše probíhá v atmosféře dobrých vztahů. Naši „zákazníci“ práci SVI oceňují v poslední době stále víc – uvědomují si, že knihovna skutečně tvoří určitý nárazník před informačním náporem. Ukazuje se, že přemíra byť kvalitních, ale neutříděných zdrojů či informací, je naopak brzdou vědecké práce – vědec pak tráví čas komplikovaným hledáním, orientací v uživatelském rozhraní zdroje (často se měnícím – např. u časopisů, databází), zkoumáním návodů (např. různé katalogy, portály....). Zde se úloha SVI spíše stále zvyšuje a kvalifikovaný personál je nezbytností. Důležitý je i přehled pracovníků knihovny o vědeckém záběru svých koncových uživatelů a alespoň základní představa o oborech, které jsou předmětem výzkumu – sebelepší „knihovnické“ zpracování nabídky knihovny či např. nekonečné možnosti Internetu nenahradí zdravý rozum a praxi.

Toto postavení vytváří dobré podmínky pro nejrůznější jednání s vedením Fyziologického ústavu (jakožto zastřešující instituci), ale i s ostatními ústavu areálu AV ČR v Krči, které služby knihovny využívají. Lze říci, že tak, jak se snažíme my „rozmazlovat“ své uživatele, tak je „rozmazlována“ i knihovna.

Prostředky komunikace s uživateli, propagace nabídky a služeb SVI, informační výchova

V počátečním období přechodu na EIZ jsme se potýkali s nezájmem o zdroje a malou informovaností vědeckých pracovníků. Vědeckí pracovníci

v té době akceptovali pevné nosiče, řada z nich měla problémy se zvládnutím počítačové techniky. Rozvoj Internetu, lepší technické vybavení, ale hlavně nutnost přizpůsobit se novému přístupu k informacím byla spolu s širokou nabídkou online EIZ (projekty LI) příčinou poměrně rychlého přijetí nových možností. Knihovně se podařilo najít mechanismus, jak informace „prodat“ tak, aby využití zdrojů bylo postupně co největší.

Výsledkem opakovaného „nátlaku“, propagace a prezentace zdrojů nekomplikovaným, vědcům přístupným způsobem (např. bez zbytečných odborných „knihovnických“ termínů) jsou nejen např. objektivní statistická data vysokého využití EIZ, ale zejména do značné míry v práci s EIZ samotní uživatelé. Uvědomili jsme si, že je skutečně nutné pravidelné připomínání a trpělivost – pracovní náplní vědeckého pracovníka není studium složitých návodů pro práci v elektronických zdrojích – katalogy počínaje a složitými databázemi konče. Náš „typický“ uživatel zpravidla využívá několik svých oblíbených zdrojů – s těmi problémy nemá, ty nastanou u zdroje (nebo při hledání informace), který potřebuje občas – buď na tuto možnost zcela zapomeno nebo neví, kde to vlastně před časem našel a nemá čas ani náladu dlouze hledat. Často pak svůj problém „přehodí“ např. na sekretářku či laborantku, která požádá o pomoc knihovnu. Problémy způsobují i změny uživatelského rozhraní a řada dalších faktorů – zde je nadále zcela zásadní osobní konzultace a pomoc pracovníků SVI.

Základním prostředkem prezentace nabídky a služeb se staly poměrně rozsáhlé webovské stránky, které si vytvořilo, spravuje a aktualizuje samo SVI. Tím jsou do značné míry dána určitá omezení co se týká technické nebo designové kvality stránek (nemáme k dispozici profesionálního tvůrce stránek). Přesto však svůj účel plní dobře – dle ohlasů našich uživatelů (nechtějí změnu neb se v těchto dobře vyznají a vyhovují jim). Snažíme se o jednoduchost, ale zároveň o to, aby stránky obsahovaly všechny potřebné informace včetně návodů pro práci v databázích atd. a hlavně aby se jednalo o informace aktualizované. Prakticky každý dotaz uživatele tak můžeme vyřešit i odkazem na příslušnou stránku, kde kdykoliv najde co potřebuje. Hlavní stránka SVI je k dispozici na:

http://sun2.biomed.cas.cz/fgu/knihovna/svi_fgu.html

Dalším prostředkem propagace nových zdrojů či obecně předání důležité informace našim uživatelům je pro tyto účely zřízený maillist - jeho prostřednictvím posíláme přihlášeným zájemcům zprávy (a přihlášení jsou prakticky všichni zaměstnanci i postgraduální studenti). Omezujeme se na skutečně významné informace – v dnešní e-mailly přehlcené době se snažíme nepřispívat zbytečnými zprávami. K informaci o novém zdroji přidáváme komentář, co je obsahem či smyslem zdroje.

Každoročně pořádáme krátkou prezentaci pro nové postgraduální studenty, zdá se však, že užitečnější jsou osobní konzultace. Studenti bohužel

nepřicházejí z vysokých škol příliš informováni o současných možnostech v oblasti odborných EIZ, ačkoliv se s řadou z nich museli na VŠ setkat.

SVI má rovněž možnost pravidelné prezentace na odborných vědeckých seminářích ústavů, zde se daří oslovit a informovat i ty, kteří mají např. ostych projevit neznalost některých zdrojů.

Snažíme propagovat i ty elektronické zdroje, které nemáme dostupné, ale které jsou k dispozici v jiné české knihovně a informaci (např. článek) lze bez větších problémů opatřit. Řada vědeckých pracovníků vítá např. možnost vzdáleného přístupu do nabídky NLK nebo STK. SVI se snaží požadovaný dokument opatřit jinde co nejrychleji, a naopak co nejrychleji vyřizovat požadavky z jiné knihovny.

Elektronické zdroje

V současné době SVI zprostředkuje svým uživatelům všechny odebírané časopisy v elektronické formě (to se týká samozřejmě i přístupů do EIZ v rámci konsorcií), část časopisů je nadále odebírána souběžně v tištěné verzi. Přístup do EIZ je možný ze všech počítačů v areálu na základě IP adres – všechny laboratoře jsou v současnosti vybavené počítači.

Od roku 2000 se nabídka zejména elektronických časopisů zmnohonásobila. Původně vyhovující seznamy nebo informace typu „řadu časopisů naleznete přes databázi EBSCO, Elsevier atd.“ se ukázaly přes všechny úpravy jako zcela nevyhovující (např. změny obsahu plnotextových databází). Zejména koncoví uživatelé se k informaci o dostupnosti zdroje (v našich podmínkách zejména k informaci o dostupnosti plnotextové verze dokumentu) nejsou schopni dopracovat přes řadu portálů nebo katalogů – buď jejich existenci přes upozorňování nepostřehnou nebo se v nich rychle nevyznají. V oblasti tištěných časopisů využívají zejména souborný katalog v NLK – v současné době se s určitými problémy vyrovnávají se změnou rozhraní související s přechodem na Medvik.

Východiskem se nám proto stala Elektronická knihovna časopisů (EZB), která se díky své jednoduchosti těší velkému zájmu našich uživatelů a stala se zcela nepostradatelným pomocníkem vyhledání dostupnosti nejen naší online verze časopisu, ale dostupnosti v ostatních účastnických knihovnách – z našeho pohledu je „souborným“ katalogem online časopisů.

Nejvíce využívanou bibliografickou databází je u nás volně dostupný Pubmed (Medline), zcela nepostradatelný je WoS a JCR.

Stále důležitější roli hrají vyhledávače – Google a další – je třeba si uvědomit, že řada uživatelů používá automaticky tuto cestu jako zcela nejjednodušší nejen v případě praktických informací, ale i v oblasti odborných informací a často je cestou efektivní - alespoň jako odrazový můstek při hledání informace.

Využití elektronických zdrojů

Průběžně sledujeme statistická data využití prakticky u všech EIZ (administrátorské přístupy) a provádíme každoroční vyhodnocení. To nás – mimo jiné – upozorní na nevyužívané tituly – např. dojde ke změně vědeckého záběru některého z oddělení a dříve potřebný časopis ztratil svůj význam aniž nás oddělení předem informuje.

Jako hlavní ukazatel využití sledujeme počty stažených plných textů, u databází počty přístupů (omezení jen na vybrané údaje je nutné jak z hlediska časového – není pracovní kapacita na podrobnější sledování, tak z hlediska smysluplnosti sledování podrobnějších dat – ty sledujeme pouze v případě potřeby pro konkrétní účel).

Tato data jsme již 2x porovnávali s výsledky anket zaměřených jednak obecně na zájem našich uživatelů o elektronické zdroje, ale i na zájem o konkrétní tituly (ankety zároveň umožňovaly vědcům navrhnout časopisy či informační zdroje, které naopak postrádají). Výsledkem byl „žebříček“ titulů, který velmi dobře korespondoval s objektivnějšími statistickými daty využití. Ankety se týkaly i názorů uživatelů na práci a služby knihovny – v naprosté většině byli naši uživatelé velmi spokojeni. Ankety opakujeme přibližně v dvouletých intervalech (vědci nemají rádi ankety), jsou určitým vodítkem např. pro změny v nabídce informačních zdrojů.

Jako souhrnný údaj zde uvádím počty článků v plném textu stažených z počítačů v areálu Krč v posledních dvou letech – počty se příliš neliší (sledovány jsou pochopitelně pouze tituly dostupné – předplacené včetně všech konsorciálních titulů):

- v roce 2004 : 150 910
- v roce 2005 : 149 952

Podrobné statistiky jsou k dispozici na:

<http://sun2.biomed.cas.cz/fgu/knihovna/statistika2005.html>

Financování informačních zdrojů, projekt SVI v rámci programu 1N

Převážná část zdrojů (elektronických i tištěných) je financována z institucionálních prostředků ústavu. Nabídka se podařilo významně rozšířit v roce 2000, díky dotaci na projekt Informační zdroje pro výzkum a vývoj (LI00057), řada takto pořízených titulů byla v ČR dostupná pouze přes naše SVI. Většina jich zůstala zachována i po skončení projektu – na základě vysokého zájmu a využití - a jsou nyní hrazeny z institucionálních prostředků.

V roce 2004 byl přijat projekt SVI 1N04171 „*Licence na on-line přístup do periodik z oblasti biologických a lékařských věd*“, ze kterého je v letech 2004 – 2008 hrazen přístup do elektronických plnotextových verzí vybraných časopisů pro ústavy AV ČR sídlící v areálu Krč (a jejich detašovaná pracoviště) a Národní lékařskou knihovnu a její registrované uživatele

(včetně zajištění přístupu pro vzdálené uživatele – nyní prostřednictvím softwaru HAN). Přístupné jsou tyto časopisy:

- kolekce 13–ti titulů vydavatelství Nature Publishing Group:
Nature, Nature Biotechnology, Nature Cell Biology, Nature Genetics, Nature Immunology, Nature Medicine, Nature Neuroscience, Nature Structural Biology and Molecular Biology, Nature Reviews Cancer, Nature Reviews Genetics, Nature Reviews Immunology, Nature Reviews Molecular Cell Biology, Nature Reviews Neuroscience,
- kolekce 4 titulů vydavatelství Cell Press:
Cell, Current Biology, Immunity, Neuron,
- kolekce 5 titulů American Physiological Society:
American Journal of Physiology (celkem 7 řad) + Journal of Applied Physiology, Physiological Reviews, Journal of Neurophysiology, Physiological Genomics,
- časopis Science (Science magazine a Science now)
- v průběhu řešení projektu již došlo k doplnění původních kolekcí o další tituly ze vzniklých finančních úspor:
Nature Chemical Biology
Oncogene + Oncogene Reviews
Cell Metabolism
Cancer Cell

K podání projektu vedla řada důvodů, z nichž lze jako nejpodstatnější uvést dva:

- velká finanční náročnost vybraných prestižních odborných časopisů,
- možnost jejich zpřístupnění nejširšímu okruhu zájemců za co nejmenších nákladů na základě s vydavateli smluvně zajištěné možnosti vzdáleného přístupu.

Jako partner byla zvolena Národní lékařská knihovna, která v době podání disponovala potřebným softwarem pro vzdálený přístup (Ultra Access) a byl předpoklad, že prostřednictvím knihovny se značným počtem registrovaných uživatelů a potenciálních zájemců o nabízené zdroje bude využití pořízených zdrojů odpovídat vynaloženým nákladům. Zároveň byl projektem zajištěn přímý přístup pro uživatele SVI Fyziologického ústavu – tedy vědecké pracovníky ústavů areálu Krč, SVI rovněž promptně vyřizuje požadavky ostatních knihoven.

Hlavní informační webová stránka projektu je k dispozici na adrese:

- <http://sun2.biomed.cas.cz/fgu/knihovna/biomedinfo.html>
- informace o dostupných titulech je k dispozici např. na portálu STM a samozřejmě na stránkách NLK (elektronické zdroje v NLK).

Ačkoliv řada institucí projevila v době podání projektu vážný zájem o takto přístupné zdroje (zejména možnost vzdáleného přístupu), přesto bylo posléze obtížné rozšířit informaci až ke koncovým uživatelům – oslo-

vené knihovny pravděpodobně o zdroji své uživatele neinformovaly vůbec nebo jen jednou - a informace zanikla. Samozřejmě existovaly a existují výjimky, několik knihoven se o propagaci snaží průběžně – např. mají odkaz na svých webovských stránkách.

Problémy bohužel v prvním roce provázely i vlastní vzdálený přístup přes UltraAccess - řadu koncových uživatelů odrazovaly technické náležitosti související s tímto softwarem. Ukazovalo se, že s poměrně nenáročným postupem si nevědí rady nejen koncoví uživatelé - např. vědečtí pracovníci (což lze ještě pochopit), ale bohužel se nad ním často nezamysleli ani pracovníci knihoven a přístup zavrhl jako příliš složitý.

Řešitelka se setkala i s názorem knihovníků, že vzdálený přístup je nelegální – přestože je zcela jasně definován v licenčních smlouvách s vydavateli uvedených zdrojů.

Další – z pohledu řešitelky – překvapivou překážkou je např. prosté pořízení potřebného průkazu čtenáře NLK (vzdálený přístup je založen na identifikačních údajích na průkazu) a to i pro pražské zájemce (pro mimo-pražské je nabízena možnost vyřídít průkaz elektronicky).

Vliv má nepochybně i určitá rozmazlenost koncových uživatelů, zvyklých mít řadu EIZ k dispozici na jedno „třuknutí“ – přímé přístupy. Jakákoliv komplikace nebo zdržení (byť řádově ve vteřinách) je odrazuje – ačkoliv není tak daleko doba, kdy byli ochotni pro článek cestovat např. přes celou Prahu – ostatně tuto zkušenost máme i se svými uživateli. Přesto se zdroje setkaly s dobrým zájmem (zejména časopisy NPG a Cell Pressu a samozřejmě Science) a ve srovnání s využitím ostatních elektronických zdrojů v NLK je jejich využití relativně vysoké vzhledem k omezenému počtu projektem hrazených titulů (např. ve srovnání se ScienceDirectem). Využití se v poslední době (od cca března 2006) začíná zvyšovat s přechodem na nový bezproblémový systém pro vzdálený přístup – HAN, na druhou stranu současně letošní přechod NLK na systém Medvik může znamenat po nějaký čas opět brzdu – než se uživatelé v novém rozhraní zorientují. Objektivnější zhodnocení bude možné udělat až ze statistik za celý letošní rok.

Jako souhrnný údaj zde uvádím počty článků z časopisů hrazených z dotace projektu stažených v r .2005 :

- prostřednictvím NLK v roce 2005: 9 885
- přímým vstupem z počítačů v areálu Krč: 33 187

Vysvětlit tento nepoměr je obtížné, nelze jen předpokládat, že by několik set uživatelů v areálu Krč bylo o tolik aktivnějších než odhadem tisíce jejich kolegů z jiných podobně odborně zaměřených institucí (VŠ, ostatní výzkumné instituce, nemocnice atd.). Vliv mají jistě i výše uvedené důvody, nicméně faktorů bude pravděpodobně více.

Zpracování publikační činnosti

Sběr a zpracování publikační činnosti vědeckých pracovníků Fyziologického ústavu je paradoxně téměř nejdůležitější povinnost SVI, která – byť přímo s funkcí knihovny nesouvisí (byla jí prostě přidělena) – znamená poměrně velkou zátěž nejen pracovní (při nízkém počtu zaměstnanců SVI), ale svým způsobem i psychickou – např. nekonečné dohady s autory publikací.

Doby, kdy evidence publikací patřila k okrajovým záležitostem a byla považována za zbytečnou, skončily v okamžiku, kdy si vedení ústavu uvědomilo vazbu na finance, vědečtí pracovníci pak nutnost prokázat publikační činností grantové výstupy – tedy opět jde o peníze. Problémy, které sběr dat provázejí, jsou různé (a jistě liší se na všech institucích, které tuto agendu zpracovávají a která je velmi často svěřena knihovnám). Řada problémů je ale jistě společných – ty souvisejí s publikacemi, které se předávají do databáze RIV.

Není cílem tohoto příspěvku rozebírat všechny problémy provázející sběr publikační činnosti a jejich zveřejnění, přesto se domnívám, že se týkájí řady knihoven a dle našich zkušeností se kritika (typu proč musí vědec dodat ten či onen dle něho zbytečný údaj, proč v RIVu práce je nebo naopak není atd.) často snese právě na zpracovatele (knihovnu) – která je však pouze „vykonavatelem“ požadavků odběratelů dat – ať již Rady vlády nebo grantových agentur.

Příspěvek se snažil zmapovat jednotlivé činnosti a služby, které je SVI našeho typu zajišťovat. Nejedná se jistě o činnost vymykající se práci kterékoliv jiné knihovny podobného typu, velikosti či zaměření. Domnívám se však, že se nám podařilo v relativně krátké době přeměnit „klasickou“ knihovnu (u čtenářů nevzbuzujícího příliš nadšení) na moderní informační pracoviště, které je v zásadě schopné zajistit služby na úrovni větších či významnějších knihoven – samozřejmě v rozsahu odpovídajícím našim možnostem a potřebám našich uživatelů. Lze předpokládat, že i další období bude nadále vyžadovat další „přezbrojování“ – neustále se zvyšující počet zveřejňování (různě kvalitních) vědeckých informací (způsobený do určité míry i „začarováním kruhem“ nutnosti publikování pro potřebu obhájení grantů) bude pro knihovny znamenat přísun problémů – např. jak se se situací vyrovnat finančně či technicky. Ale hlavně tak, abychom nadále věděli jak na to dříve, než naši „zákazníci“ a pomohli jim tak šetřit čas pro jejich vědeckou práci.